

Årsberetning 2023

Praksisudvalget ved Københavns universitet

April 2024

Indhold

1. PRAKSISUDVALGETS ARBEJDE	3
1.1. Praksisudvalgets medlemmer i 2023	3
1.2. Indkomne anmeldelser og behandling af sager	3
1.3. Øvrigt arbejde	4
2. AFSLUTTEDE SAGER MED TVIVLSOM FORSKNINGSPRAKSIS	5
2.1. Tilfælde af tvivlsom forskningspraksis behandlet den 9. februar 2023 (to sager fra samme anmelder) (sag 67/80) <i>Tema: Medforfatterskab</i>	5
2.2. Tilfælde af tvivlsom forskningspraksis behandlet den 11. maj 2023 (samlet udtalelse for 4 indklagede/sager med samme anmelder) (sag 70-73)	5
3. AFSLUTTEDE SAGER HVOR DER IKKE BLEV UDTALT KRITIK	10
3.1. Ikke tilfælde af tvivlsom forskningspraksis, behandlet den 23. maj 2023 (sag 85)	10
3.2. Ikke tilfælde af tvivlsom forskningspraksis, behandlet den 7. august 2023 (sag 86)	10
3.3. Ikke tilfælde af tvivlsom forskningspraksis, behandlet den 12. december 2023 (sag 89)	11
3.4. Ikke tilfælde af tvivlsom forskningspraksis, behandlet den 13. december 2023 (sag 91)	12
4. SAG SOM PRAKSISUDVALGET AFVISTE AT BEHANDLE	12
4.1. Sag som Praksisudvalget afviste at behandle, dato for afgørelse 28. juni 2023 (sag 90)	12

1. Praksisudvalgets arbejde

Hermed afgiver Udvalget vedrørende ansvarlig forskningspraksis (Praksisudvalget) ved Københavns Universitet sin årsberetning for 2023. Praksisudvalget har i 2023 afholdt 4 almindelige møder samt et ekstraordinært møde. Rent organisationsmæssigt skete der en lille ændring ved at Praksisudvalgets sekretariatsfunktion blev flyttet fra Rektorsekretariatet til Afdeling for Forskning og Informationssikkerhed (F&I).

1.1. Praksisudvalgets medlemmer i 2023

Praksisudvalgets medlemmer var i 2023 følgende:

Professor Mads Bryde Andersen (formand) (JUR)

Professor Peter Sandøe (næstformand) (SCIENCE/SUND)

Professor Ole Wæver (SAMF)

Professor Gunner Lind (HUM)

Professor Jesper Høgenhaven (TEO)

Professor Jens Lykkesfeldt (SUND)

Professor Peter Ditlevsen (SCIENCE)

Professor emeritus Gorm Greisen (SUND)

1.2. Indkomne anmeldelser og behandling af sager

I løbet af 2023 har Praksisudvalget modtaget 8 nye anmeldelser, hvoraf én blev afvist, før den gik til realitetsbehandling (den er dog omtalt nedenfor under punkt 4.1). Én anmeldelse blev trukket tilbage samme dag som anmeldelsen blev sendt.

Praksisudvalget har i 2023 færdigbehandlet i alt 10 sager, hvoraf 5 sager blev modtaget i 2021, 2 sager i 2022 og 3 sager i 2023.

Praksisudvalget har i 2023 oversendt 2 sager til Nævnet for Videnskabelig Uredelighed. Nævnet har i beretningsåret truffet afgørelse i 2 sager, som Praksisudvalget sendte til nævnet i hhv 2021 og 2022. I begge sager fandt nævnet, at der forelå videnskabelig uredelighed.

1.3. Øvrigt arbejde

Praksisudvalget har i 2023 igangsat arbejde med revision af Københavns universitets kodeks for forfatterskaber. Formålet med opdateringen er at samstemme kodekset med de opdaterede retningslinjer fra The International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE)'s *"Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals"* ("Vancouver-reglerne"), som bl.a. indeholder regler for brug af kunstig intelligens.

Praksisudvalget afholdt sin årlige konference den 27. november 2023. Årets emne var forfatterskabstvister i forskningen, hvor bl.a. følgende temaer skulle belyses:

- Hvorfor opstår problemer og konflikter omkring forfatterskaber hyppigt?
- Hvilke problemer støder forskerne oftest på i fordelingen af forfatterskaber?
- Hvorfor er problemerne særligt centreret omkring de natur- og sundhedsvidenskabelige fag?
- Og kan man forbedre kulturen og skabe incitamenter for en den bedre praksis?

At der er stor interesse for emnet, viste sig bl.a. gennem godt fremmøde (+150 deltagere), livlige diskussioner og opfølgende artikler i pressen, bl.a. i Weekendavisen.

Afdeling for Forskning og Informationssikkerhed ved Københavns universitet opdaterede i 2023 Københavns universitets Kodeks for god videnskabelig praksis. De primære ændringer i forhold til det oprindelige kodeks bestod i:

- Tilføjelse af et nyt afsnit (Afsnit 2) vedr. 6 centrale principper for integritet i forskningen: Ærlighed, gennemsigtighed, ansvarlighed, forskningsfrihed, uvildighed og armslængde.
- Opdatering af afsnit 3.2 om forskningsdatamanagement (tidl. kaldet dataadministration) til at afspejle udviklingen på området frem til 2022.

Samtidig med offentliggørelsen af det opdaterede kodeks blev følgende dokumenter fjernet fra Københavns universitets hjemmeside:

- Kodeks for myndighedsbetjening (2016)
- Kodeks for samarbejde med eksterne partnere (2016)

- Princippapir om forskningsfrihed ved Københavns Universitet (årstal ukendt)

2. Udtalelser om tvivlsom forskningspraksis

Her følger beskrivelse af sager som Praksisudvalget færdigbehandlede i 2023, inkluderet sagens konklusion.

2.1. Tilfælde af tvivlsom forskningspraksis behandlet den 9. februar 2023 (to sager fra samme anmelder) (sag 67/80)

Tema: Medforfatterskab

Anmelder ønskede Praksisudvalgets stillingtagen til, om indklagede havde udvist tvivlsom forskningspraksis ved uretmæssigt at udelukke anmelder som medforfatter på tre publikationer, som ifølge anmelder baserede sig på anmelders arbejde på et projekt. Anmelder pegede på, at indklagede i 2013 havde indgået aftale med anmelder om medforfatterskab på samtlige publikationer, der kom ud af projektet.

Praksisudvalget fandt, at indklagede havde udvist tvivlsom forskningspraksis ved ikke, som lovet i den indgåede aftale om medforfatterskab, at have inddraget anmelder i drøftelsen af, om – og i givet fald hvordan – denne kunne involveres som medforfatter til de pågældende videnskabelige publikationer.

2.2. Tilfælde af tvivlsom forskningspraksis behandlet den 11. maj 2023 (samlet udtalelse for 4 indklagede/sager med samme anmelder) (sag 70-73)

Tema: Medforfatterskab/plagiat

Anmelder ønskede Praksisudvalgets stillingtagen til, hvorvidt indklagede 1, 2, 3 og 4 havde udvist tvivlsom forskningspraksis ved følgende fem påståede forhold:

Påstand 1: Indklagede 1 søgte vedvarende og i strid med videnskabelige normer at bryde en skriftligt indgået aftale om førsteforfatterskab til en artikel om hovedresultater vedr. et videnskabeligt studie.

Påstand 2: Indklagede 4 havde i sin ph.d.-ansøgning kopieret fra en publiceret protokolartikel, af hvilken anmelder var førsteforfatter, mens indklagede 1 og 2 samt fire andre var medforfattere.

Påstand 3: Indklagede 1 og 2 havde forsøgt at tvinge anmelder til at tildele indklagede 4 medforfatterskab på en videnskabelig artikel under revision af artiklen, på trods af, at indklagede 1 og 2 selv havde medgivet inden indsendelse af artiklen til tidsskriftet, at indklagede 4 ikke opfyldte kriterierne for forfatterskab.

Påstand 4: Indklagede 1, 2 og 3 havde i strid med Vancouver-reglerne, i 2018 meddelt deres principielle beslutning om, at anmelder som følge af sin optræden i relation til de af sagen omfattede klagepunkter ikke skulle være medforfatter på kommende publikationer fra studiet, på trods af at disse i høj grad er baseret på anmelders bidrag. Der var efterfølgende publiceret fire artikler, hvor anmelder ikke fik mulighed for at opfylde Vancouver-reglernes 2. og 3. kriterier for forfatterskab.

Påstand 5: Indklagede 4 havde i forfatterskabserklæringer til brug for indklagede 4's ph.d.-afhandling overestimeret sit procentuelle bidrag til to forskellige artikler, hvorved andre medforfatteres bidrag, herunder anmelders, blev understimeret. Anmelder blev af indklagede 2 forsøgt presset til at skrive under på forfatterskabserklæringerne.

Praksisudvalget fandt, at de fem påstande gav anledning til nogle generelle bemærkninger om forfatterskabsaftaler. I den forbindelse udtalte udvalget:

Efter Praksisudvalgets opfattelse indebærer aftaler om forfatterskaber en hensigtsmæssig måde at foregribe de uenigheder, der kan opstå om fordelingen af forfatterskaber til videnskabelige publikationer. Værdien af en sådan planlægning er bl.a. betonet i pkt. 2, stk. iii, i KU's kodeks for forfatterskaber af 22. februar 2017, hvorefter der inden et samarbejdes start bør være en eksplicit diskussion af "... forventninger til forfatterskab i forhold til alle deltagere og omkring spillereglerne for tildeling af forfatterskab."

Tilliden til, at deltagerne efterlever den slags aftaler, når det er aktuelt (herunder ved publicering), giver den enkelte forsker et incitament til at investere energi i de dele af forskningsprojektet, som resulterer i de omhandlede publikationer. Hvis aftaleparterne efterfølgende sår tvivl om aftalens gyldighed, nedsættes dette incitament. Respekt for forfatterskabsaftalers gyldighed tjener et værdifuldt formål.

Den enkelte aftalepart kan i sagens natur efterfølgende vælge at frafalde sine rettigheder ifølge en forfatterskabsaftale ved at indgå en ny forfatterskabsaftale, hvorved vedkommende giver afkald på en ret til et forfatterskab. Motivet til en sådan aftalerevision kan bl.a. ligge i hensynet til samarbejdspartner i et forskningsprojekt.

Efter Praksisudvalgets opfattelse bør det imidlertid altid være op til den enkelte at beslutte, om vedkommende vil fravige en aftalt egen ret til et forfatterskab.

Det gælder navnlig, når dette forfatterskab – som tilfældet var i den foreliggende sag – er afgørende for et ph.d.-forløb. I en sådan situation bør disse andre aftaleparter derfor være tilbageholdende med at udvise en adfærd, der gennem udtalte eller usagte trusler (fx om udstødelse af et forskningsfællesskab mv.) lægger pres på aftaleparten.

En sådan tilbageholdenhed bør navnlig gælde for aftaleparter, der i kraft af en særlig magtposition (fx som vejledere, bevillingsgivere, forskningsledere eller andet), vil kunne udsætte aftaleparten for senere ubehageligheder.

Praksisudvalget udtalte også, at det ikke kan udelukkes, at forhold indtrådt efter indgåelsen af en forfatterskabsaftale under helt særlige omstændigheder kan bevirke, at en forfatterskabsaftale ikke får virkninger efter sit indhold. Det gælder særligt, hvis en part ikke opfylder de forpligtelser, som aftalen pålægger vedkommende.

Dette svarer langt hen ad vejen til den måde, også aftaler om formueforhold under helt særlige omstændigheder kan falde bort, hvis forhold, som udgjorde en for begge parter kendt og væsentlig forudsætning for aftale-indgåelsen, ikke længere er til stede ("svigter"), og det findes rimeligt at lægge risikoen for de svigtende forudsætninger over på modparten.

I tilknytning hertil udtalte Praksisudvalget, at langt fra alle typer af forudsætningssvigt kan medføre denne konsekvens. Mindre forskydninger i parternes egne beslutningsgrundlag kan almindeligvis ikke berøve en aftale dens gyldighed. Det spiller i den forbindelse navnlig ind, hvor uforudset det efterfølgende forhold måtte fremstå for parterne.

Efter Praksisudvalgets opfattelse kan ændrede bevillinger til eller muligheder for bemanning af forskningsprojekter i almindelighed ikke anses som så uforudsete, at de efter disse principper kan berøve en forfatterskabsaftale dens gyldighed. Netop fordi sådanne omstændigheder så hyppigt indtræder, har aftaleparterne al mulig grund til at tage højde for dem gennem relevante forbehold og betingelser i aftalen. Er sådanne forbehold mv. ikke taget, må det som udgangspunkt antages, at aftalen gælder efter sit indhold.

I særlige tilfælde kan det forekomme, at den ene forfatter efterfølgende viser sig at have ydet et bidrag, der væsentligt og uforudset overstiger det aftalte bidrag, fx ved at præsentere en helt ny idé eller et gennembrud, som ikke var forudset ved forfatterskabsaftalens indgåelse.

Efter Praksisudvalgets opfattelse forelå en sådan situation ikke i den foreliggende sag. Skulle den forekomme, vil det som udgangspunkt være op til parterne at søge et forhandlingsresultat ved genforhandling. Skulle denne genforhandling ikke føre til en ændret forfatterfordeling, vil forfatteren med det uforudsete og væsentlige bidrag ofte kunne blive førsteforfatter til en særskilt publikation herom.

Helt generelt bør påståede ”samarbejdsvanskeligheder” efter Praksisudvalgets opfattelse ikke give grundlag for at lade en aftale bortfalde pga. svigtende forudsætninger. Dette begreb er dels et alt for elastisk, dels relationelt. Derfor vil en anerkendelse af samarbejdsvanskeligheder som grundlag for at blive løst fra indgåede forpligtelser reelt gøre forfatterskabsaftaler indholdsløse.

I særlig grad måtte det efter Praksisudvalgets opfattelse ligge klart, at barselsperioder i almindelighed ikke kan give anledning til krav om fravigelse af indgåede aftaler om forfatterskaber.

Omvendt kan samarbejdsproblemer derimod fuldt legitimt give anledning til, at en forsker ikke bliver inviteret til helt nye fremtidige projekter, der ligger i forlængelse af de aftaleomfattede. Men påståede samarbejdsproblemer kan i almindelighed ikke føre til bortfald af indgåede aftaler, der netop tager sigte på mulige fremtidige konflikter, lige så lidt som de kan begrunde en fravigelse af de kriterier, Vancouver-reglerne opstiller for, hvem der skal inviteres til publikationer, der er baseret på det arbejde, en part har udført.

Praksisudvalget konkluderede følgende angående påstand 1-5:

Ad påstand 1)

Praksisudvalget fandt, at indklagede 1 havde lagt et urimeligt pres på anmelder, som i kraft af sin position som ph.d.-studerende havde saglig grund til at fastholde den indgåede aftale. Dette ses som udtryk for tvivlsom forskningspraksis. Praksisudvalget udtalte også, at de skiftende udmeldinger om, hvilke artikler der kunne indgå i anmelders ph.d.-afhandling, måtte anses for tvivlsom forskningspraksis, om end i den milde ende af skalaen.

Ad påstand 2)

Praksisudvalget fandt, at indklagede 4's manglende henvisning til eller anden kreditering af anmelders protokolartikel måtte anses som tvivlsom forskningspraksis, om end i den milde ende af skalaen.

Ad påstand 3)

Praksisudvalget fandt, at indklagede 1 og 2 som henholdsvis leder af forskningsprojektet og vejleder for anmelder havde haft en særlig pligt til at sikre overholdelsen af gældende forskningsetiske regler, herunder for tildeling af forfatterskab.

Praksisudvalget fandt i den forbindelse, at indklagede 1 og 2 ved deres adfærd havde forsøgt at udvirke et medforfatterskab til indklagede 4 uden saglig begrundelse, hvilket indebar tvivlsom forskningspraksis. Praksisudvalget fandt ikke, at der var grundlag for at udtale kritik af indklagede 4 for forholdet, da denne ikke selv havde frembåret ønsket om medforfatterskab.

Ad 4) Praksisudvalget fandt, at indklagede 1, 2, 3 og 4 alle havde udvist tvivlsom forskningspraksis ved som følge af klagerens optræden i relation til de af sagen omfattede klagepunkter at undlade at involvere anmelder i arbejdet med færdiggørelse af fremtidige publikationer, som anmelder havde fået tilsagn om i forfatterskabsaftalen.

Givet de konsekvenser, beslutningen fik for anmelders fortsatte forskningsmæssige virke, fandt Praksisudvalget, at denne tilsidesættelse havde alvorlig karakter.

Praksisudvalget udtalte i den forbindelse, at denne afgørelse ikke indebar, at de indklagede blev pålagt at rette henvendelse til de involverede tidsskrifter med henblik på at korrigere

forfatterskaberne til de nævnte artikler, eftersom anmelder som følge det beskrevne forløb netop ikke fik den substantielle medvirken for artiklernes færdiggørelse, som efter Vancouver-reglerne vil være en betingelse for forfatterskab.

Ad påstand 5) Praksisudvalget fandt, at anmelder på det foreliggende grundlag ikke havde godtgjort, at indklagede 4's bidrag til de pågældende artikler var mindre end angivet i forfatterskabserklæringen, hvorfor der ikke kunne udtales kritik af de indklagede på dette punkt.

3. Afsluttede sager hvor der ikke blev udtalt kritik

3.1. Ikke tilfælde af tvivlsom forskningspraksis, behandlet den 23. maj 2023 (sag 85)

Tema: Medforfatterskab

Anmelder ønskede Praksisudvalgets stillingtagen til, om indklagede havde udvist tvivlsom forskningspraksis ved ikke at give anmelder mulighed for at kunne bidrage som medforfatter til en forskningsartikel, som anmelder mente at have bidraget til i væsentlig grad.

Praksisudvalget fandt, at de af anmelder anførte bidrag, ikke udgjorde væsentlige bidrag i Vancouver-reglernes forstand, og at indklagede således ikke havde udvist tvivlsom forskningspraksis ved ikke at inddrage anmelder mhp. medforfatterskab.

3.2. Ikke tilfælde af tvivlsom forskningspraksis, behandlet den 7. august 2023 (sag 86)

Tema: Medforfatterskab

Anmelder ønskede Praksisudvalgets stillingtagen til, om indklagede havde udvist tvivlsom forskningspraksis ved ikke at have inddraget anmelder med henblik på dennes mulighed for medforfatterskab på manuskriptet til en forskningsartikel, samt ved i sin ph.d.-afhandling at undlade at nævne, at indklagede havde modtaget vejledning fra anmelder. Anmelder gjorde desuden gældende, at indklagedes manglende svar på henvendelser fra anmelder var udtryk for tvivlsom forskningspraksis.

Praksisudvalget fandt, at indklagede ikke havde udvist tvivlsom forskningspraksis ved ikke at have inddraget anmelder med henblik på dennes mulighed for medforfatterskab på manuskriptet til en forskningsartikel. Praksisudvalget fandt endvidere, at der ikke var belæg for anmelders påstand om,

at det pågældende artikelmanuskript overlappede i væsentlig grad med et andet manuskript, som indklagede og anmelder tidligere havde udarbejdet i fællesskab.

Praksisudvalget fandt desuden, at indklagede ikke havde udvist tvivlsom forskningspraksis ved i sin ph.d.-afhandling ikke at omtale at have modtaget anmelders vejledning. Praksisudvalget lagde vægt på, at der ikke er formelle regler, der pålægger ph.d.-studerende at nævne alle, der har ydet vejledning i ph.d.-afhandlingen, samt at anmelder hverken havde været vejleder for indklagede i indskrivningsperioden eller medforfatter på nogen af artiklerne i indklagedes ph.d.-afhandling.

Endelig fandt Praksisudvalget, at forskeres manglende svar på henvendelser ikke kan regnes for brud på alment anerkendte standarder for ansvarlig forskningspraksis, hvorfor dette lå uden for udvalgets kompetenceområde.

3.3. Ikke tilfælde af tvivlsom forskningspraksis, behandlet den 12. december 2023 (sag 89)

Tema: Brud på aftale, uretmæssig anvendelse af videnskabeligt produkt, pression mhp at indgå aftaler

Anmelder ønskede Praksisudvalgets stillingtagen til, om indklagede havde udvist tvivlsom forskningspraksis ved ikke at sørge for opfyldelse af en aftale indgået mellem indklagedes forskningsleder og anmelder.

Derudover påstæede anmelder, at indklagede uretmæssigt at have tilegnet sig, og anvendt, hvad anmelder anså som sit videnskabelige produkt, i KU's forskningsprojekter. Anmelder mente desuden, at indklagede havde udsat anmelderen for pression med henblik på at indgå aftale om anvendelse af anmelders angivelige videnskabelige produkt. Endelig mente anmelder, at indklagede var ved at plagiere materiale, ved at genskabe anmelders angivelige videnskabelige produkt

Praksisudvalget fandt, at indklagede ikke havde udvist tvivlsom forskningspraksis i sagen. Praksisudvalget vurderede, at indklagede ikke kunne kritiseres for ikke at overholde en aftale, som indklagede både var uvidende om, og hvis indhold og rammer var uklare. Ligeledes fandt Praksisudvalget ikke grundlag for at kritisere indklagedes brug af det materiale, der var stillet til rådighed, da indklagede som nævnt ovenfor, ikke kendte til de angiveligt aftalte begrænsninger på brug af materialet.

Desuden fandt Praksisudvalget ikke, at indklagede havde foretaget handlinger (pression) i strid med god videnskabelig praksis.

Endelig fandt Praksisudvalget, at påstanden om plagiering ikke omhandlede et videnskabeligt produkt, hvorfor der allerede derfor ikke var grundlag for at videresende denne del af klagen til nævnet.

3.4. Ikke tilfælde af tvivlsom forskningspraksis, behandlet den 13. december 2023 (sag 91)

Emne: Gæsteforfatterskab, bevidst misledende artikel

Anmelder ønskede Praksisudvalgets stillingtagen til, om indklagede havde udvist tvivlsom forskningspraksis ved ikke at bidrage væsentligt til en artikel, som indklagede var sidsteforfatter på, og på den måde tilegne sig gæsteforfatterskab. Desuden påstod anmelder, at hovedkonklusionerne i artiklen var baseret på selektiv udvælgelse af data, og at artiklen derfor var bevidst vildledende.

Praksisudvalget fandt, at indklagede ikke havde udvist tvivlsom forskningspraksis i sagen.

Praksisudvalget vurderede, at anmelder ikke havde ført bevis for, at indklagedes bidrag til artiklen var udtryk for et gæsteforfatterskab. Praksisudvalget vurderede desuden, at artiklens forfattere havde været transparente med hensyn de mulige svagheder ved de data, der blev præsenteret i artiklen, og at der derfor ikke fandtes bevis for, at artiklen var bevidst vildledende.

4. Sag som Praksisudvalget afviste at behandle

4.1. Sag som Praksisudvalget afviste at behandle, dato for afgørelse 28. juni 2023 (sag 90)

Tema: Plagiering af idéer

Anmelder ønskede Praksisudvalgets stillingtagen til, om indklagede havde udvist tvivlsom forskningspraksis ved at indgå som medforfatter på en forskningsartikel, der ifølge anmelder indeholdt plagiat af idéer.

Praksisudvalget afviste at behandle sagen, idet indklagede var én blandt 41 medforfattere på artiklen, og fordi klagens indhold primært rettede sig mod hovedforfatteren på artiklen. Derfor havde Praksisudvalget ikke praktisk mulighed for at identificere den del af de fremførte påstande, der måtte være relevante for indklagede.